بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2020/HC-A/55
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޝެހެނާޒް އިސްމާއީލް، ދ. [illegible]، މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޤަރުޟު ހިލޭ ގޮތު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ނިންމި ތާރީޚު:	04	ރަޖަބު	1444
	26	ޖަނަވަރީ	2023

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ނިމުނު ތާރީޚް: 19 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1441 / 13 ފެބުރުއަރީ 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 2584/Cv-C/2017
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ދަރަނި [illegible] [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 25 ސެޕްޓެމްބަރު 2017
- ނިމުނު ތާރީޚް: 23 މޭ 2018

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
[illegible]
ވަކީލުން:
[illegible]
[illegible]

އިސްތިއުނާފަށް އަރުވާ ފަރާތް
[illegible]
[illegible]

[illegible]

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމްގެ ރައުޔު

(މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް އަދި ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު ތާއީދު ކުރައްވައެވެ.)

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި މ. [illegible]، މާލެ، ޝެހެނާޒް އިބްރާހީމް[1] (މީގެފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ޝެހެނާޒް")ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް[2] (މީގެފަހުން "އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

2. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށްބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ޝެހެނާޒް އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ހ. ދަރަވަންދޫ، [illegible]، [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible]، ވ. [illegible]، މާލެ، އިބްރާހީމް ޝަރީފު [illegible] [illegible]، [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 105 [illegible] ނަންބަރު 1503B01 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޢަބްދުﷲއާއި އިބްރާހީމް ޝަރީފާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވެއެވެ.[3]

---

[1] ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A048743.

[2] ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު C-22/1982.

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] 30 ޖޫން 2016 ވަނަ ދުވަހުގެ

3. ބުނެވިދިޔަ ގޮތުގެމަތިން ކަންހިނގައި ދިއުމަށްފަހު، [illegible] [illegible] [illegible] މަތިން 4,951,800.00ރ (ހަތަރު މިލިއަން ނުވަލައްކަ ފަންސާސްއެއްހާސް އަށްސަތޭކަ ރުފިޔާ ނުލާރި)ގެ ޑިމާންޑް ލޯނެއް ވަކި ޝަރުތުތަކެއްގެ ދަށުން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ދޫކޮށްފައެވެ. އަދި އެ ޝަރުތުތައް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު BML/LSU/HMLB-0012/2016/2112 (25 އޭޕްރިލް 2016) ސެންކްޝަން ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4. ބުނެވިދިޔަ ލޯނު ނެގުމުގެ ބޭނުމަށް [illegible] [illegible] ބަހައްޓާފައި، އެއްބަސްވުމުގައި ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުތުތަކަށް [illegible]، ލޯނު [illegible] ހައިސިއްޔަތުން [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ހައިސިއްޔަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސެންކްޝަން ސިޓީގައި [illegible]

5. [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެވުނު ލޯނަށް 1,419,600.00ރ (އެއްމިލިއަން ހަތަރުލައްކަ ނަވާރަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ ނުލާރި) އިތުރުކޮށް، ޖުމްލަ 6,371,400.00ރ (ހަމިލިއަން ތިންލައްކަ ހަތްދިހައެއްހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ ނުލާރީގެ) ޑިމާންޑް ލޯނެއް ވަކި ޝަރުތުތަކެއްގެ ދަށުން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ދޫކޮށްފައެވެ. އަދި އެ ޝަރުތުތައް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު BML/LSU/HMLB-0012/2016/5436 (06 ނޮވެމްބަރު 2016) ސެންކްޝަން ސިޓީގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

6. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު BML/RECOVERIES/2017/5941 (03 ޖުލައި 2017) ސިޓީގައި، [illegible] [illegible] ދޫކޮށްފައިވާ ޑިމާންޑް ލޯނަށް [illegible] ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ނަގާފައިވާ ފައިސާ އިންޓަރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާއާއެކު [illegible]، އެ ސިޓީއާ ހަވާލާދީ ތާރީޚުން 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފައިސާ ދައްކައި [illegible] [illegible]، އިތުރު އެންގުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

7. ޝަހަނާޒް އިސްމާޢީލާއި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ދެމެދު އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ، އެ އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ރަހުނު ކޮށްފައިވާ "ވ. [illegible]" އޮތް [illegible] [illegible] [illegible]، "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް ލިބިދިނުމަށާއި، ލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކައި [illegible] ލޯން [illegible] [illegible] [illegible] ރަހުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލިބިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

8. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ހުށަހެޅި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އެ ދަޢުވާގެ އަސްލަށް ޝަހަނާޒް އިސްމާޢީލް އިންކާރުކޮށްފައެވެ. އަދި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ދަޢުވާކުރައްވާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމު ފުރިހަމަ ނުކުރާކަމަށާއި، [illegible]، އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ފައިސާ ދައްކާފައި ނުވާކަމަށް، އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެގެން ޝަހަނާޒް އިސްމާޢީލަށް އަންގަން ޖެހޭނެކަމަށާއި، އަދި ދަޢުވާ ކުރުމުގެކުރިން އެކަން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން އަންގާފައި ނުވާކަމަށް ޝަހަނާޒް އިސްމާޢީލް ބުނެފައިވެއެވެ.

9. [illegible] ގޮތުގެމަތިން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ހުށަހެޅި މައްސަލަ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ގެ [illegible] [illegible]، އެ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ޝަހަނާޒް އިސްމާޢީލާއި [illegible] [illegible]. އަދި 03 އޯގަސްޓު 2017 ގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެ މައްސަލައިން [illegible].[4]

---

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] 3-1 ވަނަ ޞަފްޙާ.

10. މި މައްސަލައަކީ 2020 ވަނަ އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާއިރު، މި މައްސަލައާ ކުރިން ބަލަހައްޓަވަމުން ހުންނެވި ފަނޑިޔާރު އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުއްރަޢޫފު އިބްރާހީމްއެވެ. މި މައްސަލައިގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ބެންޗާއި ރިޔާސަތު އަލުން އެކުލަވާލައި 21 އޮގަސްޓު 2022 ދުވަހު މައްސަލަ [illegible]، 01 ނޮވެމްބަރު 2022 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، ކުރިން [illegible] ވާހަކައިގެ އިތުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމެވުން[5]

11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6,371,400.00ރ (ހަ މިލިއަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 22 އޮކްޓޯބަރު 2018 ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް 7,096,150.82ރ (ހަތްމިލިއަން ނުވަދިހަ ހަހާސް އެއްސަތޭކަ ފަންސާސް ރުފިޔާއާއި އަށްޑިހަ ދެ ލާރި) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި މި ކޯޓާއި ގުޅިގެން ނަންބަރު Cv-C/C-476/2016 ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" ([illegible] ނަންބަރު: 10-T P4707B-04) [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible].

---

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް.

.12 [illegible] ފައިސާ، [illegible]

.13 [illegible] 23 މެއި 2018 ދުވަހުން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޮންމެ މަހަކުވެސް މަދުވެގެން އެ މަހަކަށް [illegible] އަދި 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު [illegible] ކަނޑައަޅައި، ޙުކުމް [illegible]

[illegible]

.14 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ގެ [illegible] ނިންމާފައިވަނީ [illegible] އަދި ޤާނޫނީ [illegible] 2 ([illegible]) [illegible]

14.1. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފޯނާއި ގުޅިގެން ޤަރުޟު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން ބަލައިގަންނަވާފައެވެ.

14.1.1. ޤަރުޟު [illegible] ބާވަތުގައި ފޯނުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން ނިންމާ [illegible]، ޤަރުޟު [illegible].

14.1.2. މިހާރު ޤަރުޟު [illegible]، އެ ޤަރުޟު ވިއްކާލުމުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަރުޟު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަރުޟު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

14.2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރުޢީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޝަރުޢީ އިންސާފުވެރި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ޝަރުޢީ [illegible] ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމެވެ.

14.2.1. ލީޒު ނަގާފައިވަނީ އޭނާގެ ފަރާތުން ގަރަންޓީ ދިނުންކަމަކާއި، ލީޒު އަދާކުރުމަށް ގަރަންޓީ ފައިސާ ބަލަހައްޓާކަމުގައި ވަކިކޮށް ގަރަންޓީ ނިޔާވުމުގައި ވާކަމަށާއި، ފައިސާ ނުދައްކާކަން އެނގޭނީ ޝަރީޢަތަށް މައްސަލަ ދިއުމުގެ ސަބަބުންކަމަށެވެ.

14.2.2. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން މަޙްކަމަށް ހުށަހެޅުއްވި ކުރިން ސްޓޭޓްމަންޓް އިސްޓޭޓްމަންޓް އެންގެނީ ކަމަށާއި، ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުނީ އެހެން އެންގުމަކާ އެއްގޮތަށް ސްޓޭޓްމަންޓް އިސްޓޭޓްމަންޓް ލީޒު ދައްކާފައި ނުވާކަމަށްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

15. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ޢަރުޟުގައި އެދިފައިވަނީ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށެވެ.

15.1. ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2584/Cv-C/2017 ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ ޝަރީޢަތުގައި އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވައި އެ ޙުކުމް ބާތިލްކޮށްދެއްވުން. އަދި

15.2. ފައިސާ ނުދައްކައިގެން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުނީ ސްޓޭޓްމަންޓް އިސްޓޭޓްމަންޓް އެންގެނީ އެންގުންތަކުގެ ކަރުދާސްތަކަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވައި މައްސަލަ ނިންމަވައި ދެއްވުމަށެވެ.[6]

16. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 މާރިޗު 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި ސްޓޭޓްމަންޓް އިސްޓޭޓްމަންޓުގެ ބަދަލުގައި ޙިސާބުކޮށްދެއްވައިގެން އެކައުންޓްސްޓޭޓްމަންޓު[7]، އިސްތިއުނާފު ނުކުތުމަށް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅާފުން، އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައި އެދުމުގައި ހިމަނާފައިވާ ދުވަސް ނުކުތް ދުވަސްވަރުގައި ބާތިލުކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ބަލާ ބައްލަވާފައިވާން ގުޅިގެން ފަރާތްތައް

---

[6] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ 10 ވަނަ ނަންބަރު

[7] ސީ ފޯމު، ޑޮކިޔުމެންޓުގެ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެންގުމުގެ ކަރުދާސް ނަންބަރު A021652.

އިތުރަށް ސުވާލު ކުރެއްވުމުން، އެ ނުކުތާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.[8]

17. 16 މާރިޗު 2021 ދުވަހުގެ އަޑުއެހުމުގައި، ދަތުރު ކުރެވުނު ދޯނި އަޑިއަށް ގޮސްފައިވާތީ ސަރވޭ ރިޕޯޓެއް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތަކަށް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ރިޕޯޓް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލު ކުރެއްވުމުން، [illegible] ރިޕޯޓް [illegible]، [illegible] ރިޕޯޓް [illegible] [illegible] ފައިސާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ދޯނި އަޑިއަށް ގޮސްފައިވާ އިންޝުއަރަންސްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

18. ދަތުރު ކުރެވުނު ދޯނި އަޑިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] ރިޕޯޓް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] 3 (ތިނެއް) ދުވަހުގެ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[9]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

19. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] ދޯނި އަޑިއަށް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޕޯޓް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[8] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 މާރިޗު 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގެ މަޙްޟަރު ބަލާށް.

[9] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 މާރިޗު 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގެ މަޙްޟަރު ބަލާށް.

ސާފުކުރުމުން، ބުނެވިދިޔަ [illegible] އެއްވެސް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައި ނުވާކަމަށް 06 ޑިސެމްބަރު 2018 ގައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން މައުލޫމާތު ދީފައިވާކަމަށެވެ.

20. [illegible] "[illegible]" [illegible]

21. މި މައްސަލައިގައިވާ [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible]

22. [illegible]

23. [illegible] 42 [illegible]

24. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ރެކޯޑުތަކުން ދައްކާދޭގޮތުގައި 21 މެއި 2017 އަދި 03 ޖޫން 2017 ގައި ސެރެނާޖް އިސްމާއީލް ފައިސާ ދެއްކުމަށް އަންގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ނޯޓިސް ފޮނުވާފައިވާކަމަށެވެ.

25. މި މަރުޙަލާގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ޚިލާފުވެފައެއް ސާބިތުކޮށްދީފައި ނުވާކަމުގައި އެކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ ސެރެނާޖް އިސްމާއީލްގެ ޒިންމާއެއްކަމަށެވެ. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ނުވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ދައްކުވާފަރާތުން އުޒުރު

26. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ސަޢުދީ އަދި ޒާހިރު އުސްތާޛުވާކާ ދެމެދުގައި ސެރެނާޖް އިސްމާއީލް ޒާމިނުވެފައިވާ، އެ ޤަރުޟު ދެމެދުގައި ކާން އަދި ސަޢުދީ އުސްތާޛުވާކާ ސެރެނާޖް އިސްމާއީލް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ނުވާކަމަށެވެ. އެނގެނީކަމަށް އެ ޤަރުޟު ބަލައިގަތުމުގެ ކާން ނުވަތަ ސަޢުދީ ސަމާލުކަމަށް ނަގާކަމަށެވެ.

27. މި ނިންމުމުގެ 15 ވަނަ ނުކުތާގައި ތަފްސީލު ކުރެވިފައިވާގޮތުން، ދެވަނަ ނުކުތާ ސެރެނާޖް އިސްމާއީލްގެ ފަރާތުން ދޫކޮށްލުމުން އެދުނީ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ދެވަނަ ނުކުތާ[10] އިޢުލާން ނުކުރެވިހުރިކަމުގައި ޒާމިނުވެފައެވެ.[11]

28. މި މައްސަލައިގައި ތަފްސީލު ކަރުދާސް ބަލާއިރު އޭގެ ޒާމިންވެފައިވާކަން ގުޅުންހުރި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް އެންގިފައިވާކަމަށް ސެރެނާޖް އިސްމާއީލް ޒާމިނުވެފައިވާ، އެ މައްސަލާގެ އިސްތިއުނާފު ދައްކުވާފަރާތުން

---

[10] [illegible] 2 ވަނަ [illegible] ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ [illegible]

[11] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 މާރިޗު 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގެ މަޙްޟަރު ބަލާށެވެ.

[illegible]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން [illegible].[12]

[illegible] ކަންތައްތައް

29. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތްތަކާއި، [illegible] އިސްލާމްދީނުގެ [illegible]

30. މި [illegible] 16 [illegible] މި [illegible]

31. [illegible] 42 [illegible] (ހ) [illegible] 22/2010 [illegible] 43 [illegible]

---

[12] މި [illegible] 16 [illegible] 2021 [illegible] 16 [illegible] 2021 [illegible] 171-A2/BML/2018/705 (06 [illegible] 2018)

އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭފަދަ ޤާނޫނީ ބަހުސްއެއް ޝެހެނާޒް އިސްމާޢީލަށް [illegible]، އެ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން [illegible] ނިންމަންޖެހޭ ޤާނޫނީ [illegible].

32. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޙުކުމް ނިންމުން

33. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] ނަންބަރު 3.6 ނުކުތާގައި، ޝެހެނާޒް އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝެހެނާޒް އިސްމާޢީލް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

34. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

35. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އަޙްމަދު ނާސިރު ވ. މުޙައްމަދު މުޝްތާޤު[13] ގަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ ތެރޭގައި އަދި ޖިނާއީ ދަޢުވާތަކުގައި ނޫންނަމަ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ޤާނޫނީ ނަތީޖާއެއް ނުކުންނަ ވާޖިބެއް އަދާކުރުން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަސީލަތްތަކުން ސާބިތު ކުރުމުގެ ބާރު އޮތީ އެފަދަ ދަޢުވާއެއް ކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކަމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

36. މި މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަދަލަކީ، ޤާނޫނީ އިޖުރާއާތުގެ ދަށުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް "ޓާވަރު ސިރިއަރ" ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ލިބިދޭ ހައްޤެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި އެ މައްސަލާގައި ޕްރޮޕަޓީ ޑީލު ސަރަޙައްދު ގުޅޭ ވިއްކުން ބަލައިގަތުމުގެ އެ ވިއްކުން މި ގޮތަށް ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، އެފަދަ ވިއްކުމެއް ކުރުމަށް މި ގޮތުގެ ވިއްކުމަކުން އުފެދިގެންނުދެއެވެ.

37. އެހެންކަމުން، ބެލެވޭ އުޅު ޕްރޮޕަޓީ ޑީލަރ މި ނިންމުމުގެ ނަކަލު 19 އިން 20 އަށް އަދި ނަކަލު 28 ގައިވާ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ބެލުމުގައި، "ޓާވަރު ސިރިއަރ" ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ކުރުމަށް މަދަނީ މުއާމަލާތުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ، "ޓާވަރު ސިރިއަރ" ގޮތުގައި ވިއްކުމުގެ ބަދަލުގައި ޚިދުމަތްދޭ ބަޔަކަށް، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޤާނޫނީ ގޮތުން އެދުމުގެ ޙައްޤު ބެލެވޭ އުޅު ޕްރޮޕަޓީ ޑީލަރ ބިޑުކުރެވެއެވެ.

އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެދުނު އިލްތިޒާމް ޙައްޤުވުން

38. މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ "ޓާވަރު ސިރިއަރ" ގެ ތަޙުތު އެޕްރިމެންޓްގެ[14] 16 ވަނަ ނަންބަރުގައި، އިންޝުއަރ ކުރުމާގުޅޭ ޚަރަދުތަކުން ބަދަލު ބަލައިގަތުމުގެ މައްސަލައެއް އިލްތިޒާމްވުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި

---

[13] ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ގަޟިއްޔާ

[14] އެޕްރިމެންޓް ނަންބަރު Cv-C/C-476/2016 (02 މޭ 2016).

އެ މާއްދާއަށް ޖުމްލަކޮށް ބެލުމުން، ރަހުނުގެ އިންޝުއަރަންސް ދެމެހެއްޓުމަށް ފައިސާ ދެއްކުމާއި، އިންޝުއަރަންސްގެ ފައިދާ ބޭންކަށް ލިބުން ކަށަވަރުކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމާއި، ބޭނުންވާ ސަރވޭތަކުގެ ރިޕޯޓު ހަދައި ބޭންކަށް ހުށަހެޅުމާއި، އިންޝުއަރަންސްއިން ލިބޭފައިސާ ޓްރަސްޓެއްގެ ގޮތުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

39. "[illegible]" [illegible] އިންޝުއަރަންސްގެ [illegible]

40. "[illegible]" [illegible] 2018 ގައި [illegible] 2021 [illegible]

41. [illegible] "[illegible]" [illegible] 15 [illegible]

---

[15] ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާ

42. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ޢަޤްދުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި، ޢަޤްދުތަކުގެ ބައިވެރިއެއްގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަންތައްތައް ކުރަންވާނީ، އެ ޢަޤްދުތަކުގެ ޝަރުޠުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން ކަމަށާއި، އެ ޝަރުޠުތަކަށް ޢަމަލުކުރަންވާނީ، ޢަޤްދުތަކުގެ އަސްލުބައިވެރިޔާ އޭނާގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަމަށް ދެފަރާތުން ނުވަތަ އެންގިކަން ޢަމަލުކުރަން އެއްބަސް ވެއްޖެނަމަ ބަދަލުކުރެވިދާނެއެވެ.

43. މި ގޮތުންގައި، ސަންރީޗް އިސްޓޭޓާއި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ދެމެދު ވެފައިވާ ލޯނު އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން ލޯނު ފައިސާ ނުދެއްކިއްޖެނަމަ، ލޯނުގެގޮތުން ބަދަލުގައިވާ ރަހުނު ގުދަނެއް އަދާ ކުރަންޖެހޭނީ ދަށުން އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށެވެ. އަދި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފައިސާ އެއިން އެއްވެސް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ސަންރީޗް އިސްޓޭޓުން އަދާކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމުތައް ދުވަސްވަރުގައި ނުދައްކައިހުރި އެ އެއްބަސްވުންތަކާ އެއްގޮތަށް އަދާކުރުމަކީ ސަންރީޗް އިސްޓޭޓްގެ ޤާނޫނީ ޒިއްމާއެކެވެ.

44. ސަންރީޗް އިސްޓޭޓް ނަގާފައިވާ ލޯނު އަދާކުރުމުގެގޮތުން، 16 މާރިޗު 2021 ދުވާހާހަމައަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދައްކާފައިނުވާތީ، އެ ލޯނުގެދަށުން ރަހުނުކޮށްފައިވާ "މާވަހަރު ހިރިއަރު" ގޯތީގެ އިންޝުއަރަންސް ދުވަސްހަމަވެފައިވާކަމީ، ދަށުން އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިލްތިޒާމުތައް އަދާނުކުރުމުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ފާހަގަކުރެވެން ބޮޑުވެގެންދާކަމެކެވެ.

45. "މާވަހަރު ހިރިއަރު" ގޯތި އަޑިއަށް ދިޔަކަން ދަތުރުކުރި އެއްވެސް ގަނޑެއް ސަންރީޗް އިސްޓޭޓް ސިޓީ ކާޑަށް ހަރަކާތްތެރިވެ ނުވާތީ، ސިޓީ ކާޑުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފުރިހަމަ ނިޔަތުން ކޮށްފައިވާ ސަރުކާރު ރިޕޯޓް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހަރަކާތްތެރިވި ވެސް 2018 އިން މާރިޗު 2021 އާހަމައަށް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރިއަށްގެންދާ، އެއްބަސްވުމާ އެއްބަސްވެ ނުކުރުމުން، ޤާނޫނީގޮތުން ނުކުރެވޭ ނަތީޖާތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ސަންރީޗް އިސްޓޭޓް އަދާކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ޒިންމާތައް އަދާކުރުމަށް ޚިލާފުވެފައި ކަމަށް އަދާނުކުރުން އެއީ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް ޤާނޫނީގޮތުން ދިމާވެއްޖެއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

46. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައިވާ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭފަދަ ޤާނޫނީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

47. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ހައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[16] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަބަބެއް ނެތުމުގެ ޢުޛުރު ފަރާތްތަކަށް ބަލައިގަތުމަށްފަހު، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގިނަވެގެން ފަނަރަ ދުވަހަށް ސަބަބެއް ނުލިބޭތީގެ ޢުޛުރު ފަރާތްތަކަށް ބަލައިގަތުމާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[17] އަދި ނުފަދައިގައި، ސަބަބެއް ނުލިބޭތީގެ ޢުޛުރުގެ މުއްދަތަށް ބޭނުންކޮށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[18]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔު

48. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު [illegible] ގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

---

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).
[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).
[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

49. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ދީބާޖް ފައުޒީގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

ހުކުމް

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން [illegible] ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2584/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއްނެތްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާގުން، މިގޮތުގެ މަތިން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ދީބާޖް ފައުޒީ
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދު